

Motion till riksdagen 2020/21:2711

av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP)

Livet i haven i dag och in i framtiden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att implementera en ekosystembaserad förvaltning av haven, vilket också innefattar en ekosystembaserad fiskeförvaltning, och om att den ekosystembaserade förvaltningen ska genomsyra hela havspolitikerna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka miljöövervakningen och forskningen kring haven och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minimera tillförsel av fosfor och kväve till våra vatten genom att verka för att det tas fram genomförbara och kostnadseffektiva förslag på hur stallgödsel, avloppsslam/rötslam och matavfall kan utvecklas till en högvärdig resurs och att det i odlingen inte tillsätts större giva av gödselmedel än växterna tar upp under säsongen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler våtmarker anläggs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att hyggesfritt skogsbruk används mer frekvent och minimera gödsling av skogsmarker för att minska urlakningen från skogsbruket och effekterna av övergödningen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt områdesskydd eller andra effektiva bevarandeåtgärder till 2030 och att minst 10 procent av dessa 30 procent ska ha strikt skydd och vara helt opåverkade områden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bilda ekologiskt representativa skyddade områden för Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken som hänger ihop med internationella skyddade områden för att

- forma sammanhängande skyddade nätverk i haven, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka strandskyddet och skyddet för känsliga grunda vikar genom att styra mänsklig verksamhet till speciella platser och endast tillåta vissa former av aktiviteter eller helt stänga för mänsklig aktivitet i extra känsliga områden och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ansvarig myndighet i uppdrag att ta fram en restaureringsplan för kusten för att återställa särskilt viktiga områden, t.ex. våtmarker som lekområden men även ålgräsängar och grunda vikar, och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram ett register över fritidsbåtar och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett generellt biotopskydd för ålgräsängar utefter hela Sveriges kuststräcka och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fiskerinäringen intensifierar arbetet med att eliminera bifångst och utveckla redskap som inte skadar botten med dess växt- och djurliv vid fisket, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ansvarig myndighet i uppdrag att tillståndspröva fisket i alla skyddade områden och efter en övergångstid också generellt och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att allt fiske av ål i Sverige och EU ska upphöra tills ålen nått god bevarandestatus, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ansvarig myndighet i uppdrag att använda sig av de möjligheter, lagar och regler som redan i dag finns i CFP för att skydda arter och ekosystem i svenska territorialvatten och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva att det införs begränsningar för bottentrålning, s.k. trålningsstoppzoner, inom EU:s beslut om fiskekvoter och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillse att fartygstrafiken i särskilt känsliga områden i Östersjön läggs om så att trafiken går över mindre känsliga områden och om att tydligt peka ut i vilka områden båtar är tillåtna och var båttrafik är förbjuden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar inom hela Sveriges sjöterritorium bör införas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram regler och tydliga riktlinjer för undervattensbuller för både sjöfart och annan verksamhet som skapar ljud under vatten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Som så mycket annat i världen idag har haven och vattnen genomgått enorma förändringar under relativt kort tid på grund av kraftig påverkan av mänsklig verksamhet. En studie från 2017, från Svenska artprojektet¹, visar på en dramatisk förändring av livet under ytan under de senaste 100 åren. Vattnets kretslopp är dock detsamma idag som alltid, vilket betyder att det vi lägger på land i form av kemikalier och annat alltid till sist hamnar i det avvattningsområde där det läggs och sedan vandrar vidare ut i haven.

Haven på planeten är betydligt surare idag än de var för 50 år sedan och det beror på att haven buffrar koldioxid som släpps ut av mänskliga aktiviteter till luften. Koldioxiden som tas upp av våra hav gör haven surare och surare. Haven blir också varmare och varmare allteftersom klimatförändringarna gör sig påminda.

I och med att haven blir surare ökar hotet mot den biologiska mångfalden i haven. Som ex. alla skaldjur som behöver ett visst pH för att kunna bilda och behålla sina skal, men också korallrev. Haven försuras snabbare i dag än de gjort på 55 miljoner år. Forskare förutspår att alla världens koraller kan vara döda inom 40 år.

I och med att haven blir varmare migrerar fiskar och andra vattenlevande djur på ett annat sätt än de gjorde tidigare. Beroende på att de behöver hitta just den föda just de ska ha för att leka, eller föda och föda upp sina ungar.

Forskningen om ekologiska samband och biologisk mångfald har kommit längre när det gäller landmiljöer än när det gäller marina miljöer. Under ytan är mycket fortfarande outforskat. Det hittas nya arter som lever under underliga förhållanden. Små djur som kan leva på svavel ex. liv på ett djup vi inte trodde var möjligt och utan de livsuppehållande system som vi tar för givet måste finnas för att liv ska existera. Alldeles nyligen, år 2020, upptäcktes s.k. bubbelrev på västkusten. Det är alltså viktigt att öka miljöövervakning och forskning kring haven. Men vi vet tillräckligt mycket för att agera mot övergödning, utarmningen av biologisk mångfald, ljudföroreningar, klimatförändringarna och nedsmutsningen av våra hav. Vi måste helt enkelt börja röra oss i rätt riktning, mot friska och sunda ekosystem, även om vi idag inte riktigt vet hur långt vi behöver gå för att nå dit.

När vi arbetar med de havsbundna frågorna måste vi förstå att det är komplexa system med väldigt långa omloppstider och de åtgärder vi sätter in idag tar många år innan det visas i form av förbättringar i havsmiljön och i ekosystemen, så det är mycket hög tid att agera nu!

Samverkan för friska hav

Det är många länder som kan vara en del av lösningen eller fortsätta vara en del av problemet för haven. Många av besluten kring haven fattas internationellt och i EU, och Sverige medverkar i samverkansplattformar både inom EU, runt Östersjön som extra känsligt hav och internationellt för att tillsammans försöka komma framåt. Vi har vattendirektiv, ramdirektiv, konventioner, marina strategier, arbetsgruppsmöten och konferenser där ländernas representanter träffas, diskuterar och förhandlar för att tillsammans hitta lösningar in i framtiden för ett friskare hav. För Östersjön finns arbetet

¹ <https://balticeye.org/sv/livsmiljoer/kustmiljobloggen/farre-arter-pa-vastkusten/>.

inom Helcom där Baltic sea action plan² från 2007 uppdateras just nu, och viktigast att komma ihåg är att det finns stort utrymme för Sverige både att påverka andra länder, att initiera arbetsgrupper kring vissa områden inom Helcomsamarbetet och att ta egna initiativ. Men det gäller att vara drivande om vi vill att saker ska hända.

Klimatförändringarna

Klimatförändringarna ställer mycket på sin spets. Förutom ovan nämnda med försurning och allmän uppvärmning förändras också levnadsförhållandena för de djurarter som har utvecklats för att leva på isar, föda sina ungar på isar (vikaresälen ex.) och jaga på isar (isbjörnen ex.). Vi får kortare vintrar och ett minskat istäcke, vilket påverkar djuren som lever i havet på flera olika sätt.

Klimatförändringar medför också längre perioder av torra och perioder av intensivare nederbörd, vilket leder till översvämningar och förorening av vattentäkter för vårt dricksvatten. Reningsverk är byggda för att hantera en viss inkommande mängd vatten och tvingas brädda över, släppa ut, sitt orenade vatten, när det blir fullt i alla kamrar. Påverkan på närliggande vattendrag blir vid de tillfällena mycket stor och den biologiska mångfalden hotas akut och i sista änden ökar övergödningsproblematiken i haven.³

Ekosystemen i haven

Det krävs en helhetssyn för att säkerställa livet i haven, friska hav och havets resurser. Från land till hav. Ekosystemen i haven behöver framförallt bevaras men också restaureras. Ekosystemansatsen måste vara utgångspunkten i all havsrelaterad verksamhet och nyttjandet av havets resurser nu och framöver.

En ekosystembaserad förvaltning⁴ av haven tar hänsyn till hur olika påverkansfaktorer samverkar i ett marint ekosystem, istället för att hantera enskilda problem och arter var för sig. Ekosystembaserad fiskförvaltning är ett sätt att tillämpa ekosystemansatsen i fiskförvaltningen genom att förvalta akvatiska resurser och ekosystem på tvärvetenskaplig grund, med ekosystemen i fokus, inte varje art för sig som ofta är fallet idag. Ekosystemansatsen utgår alltså från en helhetssyn på förvaltningen av ekosystemen i haven. Det ska vara en balans mellan bevarande och nyttjande. Idag ligger den största tyngdpunkten på nyttjande. Nedan citat ur rapporten Ekosystembaserad förvaltning som metod för att hantera negativa miljötrender och oklara orsakssamband.

När torsken i Östersjöns östra bestånd under lång tid har fått allt sämre kondition och visar tydliga tecken på svält, så indikerar detta både allvarliga systemförändringar i havet och bristande koordinering av fiske- och miljöpolitik. När grunda vikar i Bohuslän gått från att ha klart vatten, stor fisk och ålgräs till att ha grumligt vatten, liten fisk och mattor av alger, och dessutom tycks ha låsts fast i det senare tillståndet, så är det ett allvarligt regimskifte. Förändringarna i bottendjurens art sammansättning och tiaminbristen hos lax och sjöfågel är ytterligare exempel på

² https://www.helcom.fi/wp-content/uploads/2019/08/BSAP_Final.pdf.

³ <http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2019/08/Formas-2019-Effekter-av-klimatforandringar-och-okade-koldioxidhalter-pa-den-marina-miljon.pdf>.

⁴ <http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2019/08/Ekosystembaserad-forvaltning-som-metod-for-att-hantera-negativa-miljotrender-och-oklara-orsakssamband.pdf>.

störningar som är svåra att hantera utan en förvaltning som noga beaktar ekosystemens struktur, funktion och återhämtningsförmåga.

Om vi verkligen förvaltar haven utefter en ekosystemansats och håller oss innanför ekosystemens naturliga gränser skapar vi förutsättningar för de marina ekosystemen att sakta återgå till ett hälsosamt, och produktivt tillstånd. Då kan haven också tillhandahålla många av de varor och tjänster som människor vill ha och behöver.

Därför behöver vi implementera en ekosystembaserad förvaltning av haven, vilket också innefattar en ekosystembaserad fiskeförvaltning, och det ska genomsyra hela havspolitikerna.

Fredning av vissa områden

Vi behöver utöka arealen skyddade områden i haven. Ett nätverk av skyddade områden med skyddade korridorer mellan är avgörande för friska hav och ekosystem. Det finns mycket forskning som visar på att det finns betydligt mer fisk i angränsning till skyddade områden än på andra platser.

Generellt behöver vi helt enkelt börja tänka och agera på nya sätt när det gäller havet. Vi kan inte tillåta oss att vara överallt och göra allting överallt i haven. Vi behöver låta vissa områden vara fredade från mänsklig påverkan.

Vissa områden behöver vara helt skyddade från all påverkan, andra delvis skyddade. Idag kör båtar överallt där de kan köra utan att gå på grund, vi fiskar där vi kan fiska, med de redskap som går att använda just där osv. Vattenskotrar och motorbåtar fräser fram över barnkamrarna i insjövikarna och bryggor byggs på känsliga områden där ålgräs och fiskyngel istället borde få leva i fred.⁵ Om vi ger livet i haven utrymme att leva sina liv, får vi människor mångfald igen i form av ekosystemtjänster som mat och syreproduktion.

Minst 30 % av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt områdesskydd eller andra effektiva areella bevarandeåtgärder till år 2030. Vi behöver också avsätta vissa områden som helt fredade från mänsklig verksamhet. Minst 10 % av dessa 30 % ska ha strikt skydd och vara helt opåverkade områden.

Kustnära och strandskydd

De kustnära ekosystemen och i synnerhet grunda kustnära områden är havens barnkammare, basen för stora delar av havets produktivitet. Det är också här vi människor vill vara, bada och leka, och områdena är ekonomiskt viktiga för den kustnära turismen. Människan har ett stort behov av att finnas nära vatten; det ger både ro och glädje och det behöver vi. Men vi behöver och bör inte vara överallt.

Ålgräsängarna förstörs i snabb takt, ofta beroende på att det byggs bryggor som skuggar ålgräset eller pga. av annan mänsklig påverkan som ex fritidsbåtar⁶. 200 mil av Sveriges kust är idag bebyggd av bryggor och flera hundra nya bryggor byggs årligen. Vissa platser där bryggor är byggda eller där nya bryggor tillåts byggas är livsviktiga barnkammare för mycket av livet i haven, de s.k. ålgräsängarna. Här lägger många

⁵ <https://balticeye.org/sv/livsmiljoer/batlivets-paverkan-under-tytan/>.

⁶ https://havsmiljoinstitutet.se/digitalAssets/1746/1746703_fritidsbaatars_paaverkan_webb.pdf.

fiskar sina ägg och de små ynglen äter och söker skydd. Inte bara skuggande bryggor utan också det ökande antalet fritidsbåtar⁷ med hastigt uppkomna, mycket höga ljud är förödande för dessa barnkammare.

De stränder där vi riskerar att allvarligt skada djur- och växtlivet på land och i vatten bör skyddas från mänsklig påverkan och exploatering. Därför behöver vi skapa områden där särskilt stor restriktivitet ska råda. Det behövs tydliggöras var dessa områden finns så att den kunskapen finns tillgänglig vid prövning av strandskyddsdispenser som ofta ges för att ex. kunna bygga bryggor.

Strandskyddet ska vara ett verktyg för att nå friska och sunda ekosystem, för att lyckas med en ekosystembaserad förvaltning.

Antalet fritidsbåtar ökar. Vi har i dagsläget inget register över båtägare. Det behövs ett register även över fritidsbåtar för att få ordning och reda på ägarförhållanden, motorer och utsläpp osv. Vi ser alltför gamla fartygsskrov som bara blir liggande i vattnet när de är uttjänta. Idag är det kommunernas ansvar att betala för att få bort dessa, skattepengar alltså. För att komma bort från det bör ett register över fritidsbåtar upprättas så att ägaren kan hållas ansvarig även för vraket.

Vi behöver också börja använda befintlig lagstiftning för att reglera fritidsbåtar med motorer och vattenskotrar i särskilt värdefulla grundområden. Att reglera kommersiell sjöfart och fiskefartyg i eller nära kustområden med höga naturvärden är också mycket viktigt.

Viktigt alltså att skydden sätts in på vissa platser. Visst behöver vi veta mer, veta vilka dessa är, och därför behöver vi en bättre miljöövervakning. Många områden utefter vår långa kust, i strandnära områden och i våra hav är till stora delar utforskade. Men vi kommer aldrig till en punkt där vi vet allt som finns att veta, och som sagt, vi vet tillräckligt för att veta åt vilket håll vi ska gå för att hamna där vi vill.

Övergödningen, skräp och kemikalier

Ett av de stora problemen i både sjöar och hav är fortfarande övergödning och algblomning. Extra näringsämnen som fosfor och kväve tillförs vattnet på grund av mänskliga aktiviteter, vilket försämrar vattenkvaliteten och i vissa fall orsakar syrebrist. Östersjön är ett övergött hav, vilket beror på utsläppen som kommer från länderna runt Östersjön, men också på grund av att omsättningen av vatten i Östersjön, som är ett innanhav, inte är så stor som i många andra hav. Det i sin tur betyder att kalla och varma lager med vatten ligger mer still i Östersjön. Syresättningen blir då för dålig och övergödningen tillsammans med syrebristen skapar döda bottnar.

Eftersom klimatförändringarna ökar effekten av övergödningen i haven kommer åtgärdsbehovet för att minska tillrinningen av kväve och fosfor till haven att öka. Därför behöver vi minimera tillförsel av fosfor och kväve till vatten än mer än vi redan gör. Fler våtmarker behöver anläggas.

Alla källor till fosfor och kväve behöver åtgärdas, och de källor som bidrar mest till belastningen bör prioriteras i arbetet med att bromsa övergödningen. Det betyder att vi behöver ställa differentierade krav, utforma ev. stöd och krav olika beroende på geografiskt läge, närhet till kust eller vattendrag, jordartsförhållanden t.ex. inom jordbruket och djurhållningen eller för små och enskilda avloppslösningar.

⁷ <https://pub.epsilon.slu.se/16150/>.

Det behövs också tas fram genomförbara och kostnadseffektiva förslag på hur stallgödsel, avloppsslam/rötslam och matavfall kan utvecklas till en högvärdig resurs, bl.a. i form av biogödsel.

Miljögifterna i haven härstammar från olika källor. Bekämpningsmedel från jordbruket via vind och vatten, miljögifter från industri och förbränning kommer från avloppsrör och skorstenar. Industriutsläpp står för omkring en tredjedel av påverkanstrycket. Läckage från konsumtionsvaror av alla möjliga slag ökar. Det ger en diffus spridning som är svårkontrollerad och en hel del tillförs haven via reningsverk. Bromerade flamskyddsmedel, högfluorerade ämnen och flera läkemedel kommer ofta från s.k. diffusa källor. Källorna är alltså framförallt landbaserade och därför är det åtgärder riktade mot produktion och konsumtion på land som kan påverka utsläppen och halterna av olika gifter i haven.⁸

Miljögifter, gamla vrak och ammunition, oljeutsläpp, båtbottnfärger och läkemedelsrester påverkar hela ekosystemet, vattnets kvalitet och den biologiska mångfalden. Ofta på sätt vi inte riktigt har klart för oss idag.

Överfisket

80 % av världens fiskbestånd är överfiskade eller maximalt fiskade.

Människan tar ut fisk ur haven snabbare än vad den kan föröka sig på många platser på jorden. Fiskarna blir färre, men också ofta mindre eftersom fisket fångar de största individerna och fiskindividerna därför ofta blir könsmogna vid lägre ålder och mindre vikt för att ha en chans att reproducera sig ö.h. Om överfisket fortsätter, kollapsar bestånden. Det hände till exempel med torsken på Grand Banks utanför Kanadas kust i mitten av 1990-talet. Trots stoppat fiske har torsken inte kommit tillbaka i alla områden. De fiskarter som är särskilt drabbade av överfiske är de som har långsam tillväxt och låg produktivitet, ofta rovfiskar som dessutom är högst upp i näringskedjan.

Vissa områden är mer skyddsvärda för att ekosystemen ska fungera, ex ålgräsängarna. Det är därför viktigt att ekosystemansatsen ska vara styrande och att fiskens hela livscykel finns med i skyddsperspektivet. Därför bör fiske begränsas både på art, livsavgörande faktorer, som ex. tillgång till föda för arten, fiskeredskap och även utifrån område där bestånden huvudsakligen befinner sig. Det kan alltså också gälla områden utanför trålgränsen.

Fiskeripolitiken hanteras ju i EU men det finns möjligheter idag för respektive land att agera och sätta in åtgärder i de egna vattnen och ansvarig myndighet behöver använda sig av de möjligheterna när hoten är så tydliga som de är nu ex. mot torskbestånd i Östersjön. Ansvarig myndighet kan ex. använda sig av artikel 20 tillsammans med artikel 8 i CFP, som ger Sverige möjlighet att i svenska territorialvatten förvalta fisket på ett annorlunda sätt i lekomyråden och ex. enbart tillåta fiske med vissa redskap i vissa områden för att skydda fiskarter eller ekosystem. Sverige skulle också kunna använda kvotfördelningsinstrumentet för att gynna fiskare som fiskar med icke destruktiva metoder. Därtill kan Sverige i EU driva att det beslutas begränsningar s.k. trålningsstoppzoner, inom EU:s beslut om fiskekvoter och att få bort den överkapacitet som finns på

⁸ <http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2019/08/En-giftfri-havsmiljo-Mikael-Karlsson-2050-Consulting-AB.pdf>.

Östersjön idag där båtar som är byggda för ett demersalt trålfiske på torsk ju inte längre kan verka i Östersjön. Det finns ingen torsk kvar att fiska helt enkelt.

Branschen behöver också arbeta vidare både med att eliminera bifångst och att utveckla redskap som inte skadar botten vid fisket.⁹

Hoten mot den biologiska mångfalden i haven

Främmande arter är ett annat hot mot den biologiska mångfalden. Arter som följt med en last från en helt annan plats på jorden och sedan sköljs ut med ballastvattnet i våra hav. Trivs den främmande arten där den hamnar kan den mycket snabbt föröka sig och kanske bli en s.k. invasiv art, utan inhemska predatorer, och då slå ut inhemska arter som hade sitt livsrum där.

Antalet arter i haven minskar med en accelererande hastighet, liksom på land. Var tredje fiskbestånd i världen är överfiskat. Mer än en tredjedel av alla marina däggdjursarter är utrotningshotade. Det är ord och inga visor i FN:s rapport om biologisk mångfald som släpptes i september 2020¹⁰. Kraftfulla insatser krävs här och nu om vi ska kunna bibehålla en biologisk mångfald i haven. Och som vi vet är en biologisk mångfald en faktor som gör haven mer motståndskraftiga mot olika påfrestningar som ex. klimatförändringarna.

Hotade arter i våra hav

Ålen är, som vi alla vet vid det här laget, akut hotad. Isabella Lövins Tyst hav berättar tankeväckande och engagerat om denna urgamla art som fortfarande vandrar i våra hav. Men hur länge till? Jämfört med 1950 finns bara cirka 1–5 procent av beståndet kvar. Ålens komplicerade livscykel och långa resor över stora delar av världen gör den extra utsatt. Skyddet för ålen måste bli betydligt striktare i Sverige och i hela EU!

Östersjötorsken är en speciell torsk som har utvecklats för att leva i brackvatten. Vill vi ha kvar den behöver vi våga fatta modiga beslut utefter ekosystemansatsen och använda oss av ex. artikel 20 tillsammans med artikel 8 i CFP, som ger Sverige möjlighet att i svenska territorialvatten förvalta fisket på ett annorlunda sätt i lekområden och ex. enbart tillåta fiske med vissa redskap i vissa områden.¹¹

Tumlaren är vår lilla val. Populationen i svenska vatten längs västkusten klassas idag som Sårbar (VU). Populationen i Östersjön är däremot klassad som Akut hotad (CR). Viktigt att ta fram regler och tydliga riktlinjer för undervattensbuller både för sjöfart och för annan verksamhet som skapar ljud under vatten ex. utforskning av havsbotten och byggande av vindkraftverk till havs.

Blåfenad tonfisk är starkt hotad och rödlistad av IUCN, International Union for Conservation of Nature.

Sjöhästar är något alldeles speciellt. Lyckas du någon gång få syn på en kan du skatta dig lycklig. De är starkt hotade. De kan inte simma speciellt långt och lever hela

⁹ http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2019/08/Sammanställning_fiskets-miljöeffekter_SLU-Aqua.pdf.

¹⁰ <https://myemail.constantcontact.com/GBO5--under-embargo-to-0915-ET-15-Sept---Nature--Humanity-at-a-Crossroads--UN-Warns-.html?soid=1102243211802&aid=NkAlwuL1zRA>.

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:354:0022:0061:SV:PDF>.

livet på mycket liten yta, ibland bara en kvadratmeter och om platsen där de bor förstörs har de ingenstans att ta vägen.

Skogen och havet

Det som händer på land visar sig till sist i havet. Under många år har vi haft en diskussion kring hur skogsbruket med dikning av skog, djupa spår i marken efter avverkning och kalavverkningar påverkar havet. Flera av de åtgärder vi gör i skogen riskerar att påtagligt öka bruttobelastningen av kväve. Framförallt gäller det gödsling på skogsmarken som kommer att öka kvävebelastningen från skogsmark, vilket självklart innebär en ökad risk för övergödning av havsmiljön.

Det finns dock skogsbruksåtgärder man kan använda för att minska kväveutlakningen, som ex. kvarlämnande av skärm på hyggen och hyggesfritt skogsbruk. Att undvika gödsling av skog och upphöra med kalhyggesbruk är alltså två åtgärder som ger effekt. Om skärm lämnas vid alla avverkningar och plockhuggning används istället för kalhyggen skulle det minska bruttobelastningen betydande. Att upphöra med kalhyggesbruk skulle alltså inte enbart förbättra förutsättningarna för den biologiska mångfalden i skogen utan även i havet.

Sjöfart och buller

Båtar som fraktar människor eller produkter och fritidsbåtar är viktiga transportmedel. De gör dock också sina avtryck där de befinner sig, bland annat stör de med ibland mycket höga ljud¹² och även pga. utsläpp av mer eller mindre skadliga fraktioner, ex skrubbevatten och bensin från läckande tvåtaktsmotorer direkt till vattnet.

Tittar vi på en karta över hur fartygen trafikerar Östersjön är det ett totalt gytter av streck. Fartygen trafikerar överallt där det inte är risk för de att själva går på grund. Det är inte hållbart – vi måste styra trafiken på havet dit vi vill ha den eftersom de orsakar både buller och utsläpp där de kör.

Buller är ett påtagligt problem för havslevande djur.¹³ Många fiskar och havslevande däggdjur kommunicerar genom ljudsignaler som ska kunna färdas över stora områden, normalt i havet. Den bullermatta som nu finns i våra hav stör helt ut denna kommunikation på vissa platser, vilket får förödande konsekvenser för djuren som kanske inte kan hitta en partner eller föda. Fartygstrafiken i särskilt känsliga områden i Östersjön behöver läggas om så att trafiken går över mindre känsliga områden och vi behöver tydligt peka ut vilka områden båtarna är tillåtna i.

Sverige behöver arbeta mer internationellt med frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem. Det är ett område som inte forskats på i så många år så mycket kunskap saknas, men vi har tillräckligt mycket kunskap för att veta att det stör.

¹²

https://www.ivl.se/download/18.4447c37f16fa0999d19274c/1580996439180/Slutrapport_Förstudie%20Undervattensbuller.pdf.

¹³ <http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2019/08/FOI-Memo-7055-Underlagsrapport-om-undervattenbullar.pdf>.

Vi behöver också själva i Sverige få med undervattensbuller och dess påverkan på den marina miljön i arbetet i all havsplanering och verksamhet i haven.

Att ”tvätta” sina utsläpp till luft med s.k. skrubbevatten för att sedan släppa ut tvättvattnet i haven är ju som alla förstår ingen bra idé. Det är också ett tecken på att alltför mycket är tillåtet och alltför lite regleras av den mänskliga verksamheten i haven idag. Fartyg tvättar sina lastrum och spolar ut tvättvattnet direkt ut i haven utan föregående rening där lastrummen ex. kan ha haft en last av gödningsämnen och stora mängder som då bidrar till Östersjöns övergödning spolade på så vis rakt ut i havet. Ett förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar inom hela Sveriges sjöterritorium krävs så fort som möjligt likaså betydligt striktare regler för vad som får spolas ut i haven utan föregående rening.¹⁴ Här krävs det att Sverige som land är tydligt och drivande kring dessa frågor i de samverkansorgan som finns som till exempel IMO, där sjöfarten regleras.

Elisabeth Falkhaven (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Emma Hult (MP)

Maria Gardfjell (MP)

¹⁴ <http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2019/08/Effekter-på-havsmiljön-av-överflyttning-av-sjöfart.pdf>.